

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

w sprawie z powództwa B. sp. z o.o. w W.
przeciwko D. M.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 8 marca 2019 r., sygn. akt II Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to,

że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca B. Sp. z o.o. w W., wskazała na istotne zagadnienie prawne, związane z koniecznością rozstrzygnięcia, czy art. 411 pkt 1 k.c. ma w jakimkolwiek zakresie semiimperatywny charakter, oraz czy „(...) przesłankę wiedzy z art. 411 pkt 1 k.c. należy zawsze interpretować subiektywnie w odniesieniu do sytuacji faktycznej?”.

Powołanie się w skardze kasacyjnej na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania określonego problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on istotne znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych wariantów interpretacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, niepubl., z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, niepubl., z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl., i z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.).

Zagadnienia przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełniały przytoczonych wymagań.

W zakresie pierwszego z pytań we wniosku nie przedstawiono żadnego uzasadnienia, które odwoływałoby się do poglądów literatury, orzecznictwa lub juredycznych argumentów sformułowanych przez skarżącego, z którego wynikałoby, w jaki sposób pojęcie norm semiimperatywnych, charakterystyczne dla dziedzin prawa chroniących stronę strukturalnie słabszą, takich jak prawo pracy lub prawo konsumenckie, miałyby odnosić się do ustawowych przesłanek wyłączających zwrot bezpodstawnego wzbogacenia w postaci nienależnego świadczenia (art. 411 k.c.). Nie wskazano również, z jakich powodów - w ustalonym i wiążącym

Sąd Najwyższy stanie faktycznym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) - kwestia ta miałaby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Druga z przedstawionych wątpliwości dotyczyła problemu oceny wiedzy spełniającego świadczenie, że nie jest on zobowiązany do jego spełnienia w sytuacji określonej w art. 411 pkt 1 k.c. Została ona jednak sformułowana w sposób niezrozumiały, nie wiadomo bowiem, dlaczego specyfika polegająca na istnieniu powiązań gospodarczych między podmiotami, których dotyczy relacja nienależnego świadczenia, miałaby rzutować na konieczność „subiektywnej” interpretacji „przesłanki wiedzy” i na czym ta „subiektywna” interpretacja miałaby polegać. Jest oczywiste, że przy badaniu, czy spełniający świadczenie wiedział, że nie jest do tego zobowiązany, sąd powinien uwzględnić ogół okoliczności sprawy, w tym ewentualne powiązania gospodarcze między spełniającym świadczenie, a beneficjentem. W judykaturze wskazuje się również, że z wiedzą o braku obowiązku spełnienia świadczenia nie można utożsamiać sytuacji, w której świadczący wprowadził nie wie o braku podstawy do świadczenia, ale niewiedza ta jest zawiniona, w szczególności zaś spowodowana niedołożeniem przez świadczącego należytej staranności (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 34/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 90), jak i sytuacji, w której świadczący ma wątpliwości co do obowiązku świadczenia, nawet jeżeli są one poważne (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC 1998, nr 6, poz. 101 i z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 248/14, OSNC - ZD 2016, nr A, poz. 18).

Z dokonanych przez Sady *meriti* ustaleń wynikało jednak, że powódka miała pozytywną wiedzę o tym, że nie jest zobowiązana do spełnienia świadczenia na rzecz pozwanego. Jednocześnie, z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku ani też z twierdzeń skargi kasacyjnej nie wynikało, by świadczenie zostało spełnione w istocie przez C. Sp. z o.o. Sp. k., jako stronę przyszłej umowy dotyczącej praw autorskich i na poczet tej umowy (*condictio ob rem*), a jedynie ze środków pieniężnych znajdujących się na rachunku bankowym B. Sp. z o.o., co jednak nie pozostawałoby bez wpływu na legitymację czynną w procesie o zwrot zapłaconej kwoty jako nienależnego świadczenia. Sąd Okręgowy uznał również, że *in casu* nie mogły znaleźć zastosowania przepisy art. 391-393 k.c., regulujące

m.in. spełnienie świadczenia przez osobę trzecią. Ocena tego stanowiska przez Sąd Najwyższy wymagałaby sformułowania w skardze kasacyjnej zarzutów odnoszących się do naruszenia tych przepisów, czego skarżąca nie uczyniła, pomijając je w podstawach skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że skarżąca nie wykazała, na czym polega istota przedstawianego przez nią problemu i z jakich powodów jego rozstrzygnięcie byłoby istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a zarazem przyczyniałoby się do realizacji publicznoprawnego celu skargi kasacyjnej; we wniosku nie odniesiono się również do szerokiego dorobku orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego oceny wiedzy świadczącego o braku obowiązku spełnienia świadczenia jako przesłanki wyłączającej zasadność żądania zwrotu nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c.

Konsekwentnie, skarżąca nie wykazała także przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W szczególności we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie podjęto próby uzasadnienia, że art. 411 pkt 1 k.c. jest - w istotnym dla skargi kontekście - przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej; nie wykazano również, by - z uwzględnieniem dorobku orzecznictwa i piśmiennictwa - przepis ten stwarzał istotne wątpliwości interpretacyjne w rozważanym w skardze kasacyjnej zakresie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl., z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl., i z dnia 14 maja 2018 r., II CSK 6/18, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw

[aw]